

Üldpädevused ja nende saavutatuse kriteeriumid

SISUKORD

Üldpädevuste mõiste	2
1. Kultuuri - ja väärtuspädevus	2
2. Sotsiaalne pädevus	4
3. Enesemääratluspädevus	6
4. Õpipädevus	7
5. Suhtluspädevus	9
6 . Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	11
7. Ettevõtlikkuspädevus	13
8. Digipädevus	15
9. Rõhuasetused tegevustes, mis on suunatud üldpädevuste kujundamisele	16
9.1 Kultuuri- ja väärtuspädevus kujundamine	16
9.2 Sotsiaalse pädevuse kujundamine	16
9.3 Enesemääratluspädevuse kujundamine	17
9.4 Õpipädevuse kujundamine	17
9.5 Suhtluspädevuse kujundamine	17
9.6 Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalase pädevuse kujundamine	18
9.7 Ettevõtlikkuspädevuse kujundamine	18
9.8 . Digipädevuse kujundamine	18

Üldpädevuste mõiste

Üldpädevused on ainevaldkondade ja õppeainete ülesed pädevused, mis on olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu ning tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad omavahelises koostöös ning kooli ja kodu koostöös.

Üldpädevuste kujundamine toimub peamiselt meetodite valiku kaudu ning ainevaldkonna kirjeldustes esitatud viisil.

Üldpädevustest lähtuvalt on nii aineõpetus kui õppetunniväline tegevus sihipäraselt läbi mõeldud. Üldpädevused realiseeruvad kogu koolipere tegevuse kaudu ning õppekeskkonna kujundamise kaudu.

1. Kultuuri - ja väärtuspädevus

1.1 **Kultuuri- ja väärtuspädevus** on kujunenud, kui õpilasel on suutlikkus:

- hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide ja **eetika** seisukohast;
- tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, **ühiskonnaga**, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja **nüüdiskultuuri** sündmustega,
- väärtustada kunsti ja loomingut ja kujundada ilumeelt.
- hinnata üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust;
- teadvustada oma väärtushinnanguid ja arvestada nendega otsuste langetamisel;
- olla salliv ja koostööaldis ning panustada ühiste eesmärkide saavutamisse.

1.2 Õppeainete kaudu kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

Õpilane:

- Teab üldinimlikke kõlbelisi väärtusi, ajajärgu sotsiaalseid väärtusi ja ka kultuuriväärtusi tänu kirjandusteoste lugemisele ja analüüsimisele.
- Tunneb õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuure.
- Mõistab humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi.
- Mõistab väärtussüsteeme.
- Tunneb omakultuuri, Euroopa ja maailma kultuuripärandit ning selle seoseid nüüdiskultuuriga.
- Mõistab kultuuri jätkusuutlikkust.
- Omab teadmisi rahvuslikust ning rahvusvahelisest liikumis- ja spordi-kultuurist.
- On avara silmaringiga.

Oskuse tasand

Õpilane:

- Valib suhtluses sobiva tasandi ning käitumisstiili.
- Suhtub teadlikult kriitiliselt teabeallikatesse, sh meediasse.
- Tunnetab loogiliste mõttekäikude elegantsi ning märkab geomeetriliste kujundite harmooniat arhitektuuris ja looduses.
- On püsiv, objektiivne, täpne ja töökas.
- Põhjustab oma valikuid.
- Arvestab enda heaolu kõrval ka teistega.
- Seisab vastu kesksete normide rikkumisele.

- Teeb põhjendatud valikuid tervisekäitumises.

Hoiakute tasand

Õpilane:

- Väärtustab funktsionaalset kirjaoskust, õigekeelsust ja sobivate keelevahendite valikut suulises ja kirjalikus suhtluses teiste inimestega.
- Väärtustab ja märkab keelekasutuse esteetilist külge erinevate stiilide esitlemisel ja kirjandusteose kujundliku keele analüüsimisel.
- On endas kujundanud kõlbelised väärtused, sotsiaalsed hoiakud ning tõekspidamised.
- Huvitub loodusteadustest.
- Suhtub kirjandusse kui kunstiloomingusse ja kirjanikku kui loojasse.
- Omab kultuuriidentiteeti ja on lugupidava hoiakutega oma ning teiste rahvaste kirjandusse ja kultuuri laiemalt.
- Mõistab ja aktsepteerib erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärasest.
- On tuttav erinevate maade ja ajastute matemaatikute saavutustega ning seeläbi tajub kultuuride seotust.
- Suhtub teadusesse kui inimtegevuse tähtsasse valdkonda.
- On säästliku hoiakuga keskkonna, sh kõige elava suhtes.
- Väärtustab jätkusuutlikku, vastandlikku ning tervislikku eluviisi.
- Juhindub oma tegutsemises humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtustest.
- Suhtub lugupidavalt erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse.
- Elab mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas.
- Tähtsustab tervist ja jätkusuutlikku eluviisi.
- Austab loodust ja teiste poolt loodud materiaalseid väärtusi.
- Suhtub säästvalt keskkonda.
- Järgib ise ja nõuab oma kaaslastelt võistlusmääruste täitmist.
- Tähtsustab ausa mängu põhimõtteid ja järgib neid kõiges ja kõikjal.
- On kujunenud humaanseks ja kõlbeliseks isiksuseks.

1.3 Väärtuspädevus on tihedalt seotud **elukestvas õppes** oleva võtmepädevusega „**Kultuuriteadlikkus ja –pädevus**“.

Kultuuriteadlikkus ja –pädevus on oskus pidada tähtsaks ideede, kogemuste ja emotsioonide loominguulist väljendust mitmesuguste vahenditega nagu – muusika, lava- ja kujutav kunst, kirjandus.

Pädevusega seotud olulised teadmised, oskused ja hoiakud: Kultuurilised teadmised seisnevad teadlikkuses kohalikust, oma riigi ja Euroopa kultuuripärandist ning nende rollist maailmas. See hõlmab põhiteadmisi peamistest kultuurisaavutustest (sealhulgas popkultuurist). Tähtis on mõista Euroopa ja maailma teiste regioonide kultuurilist ja keelelist mitmekesisust, vajadust seda säilitada, ning esteetiliste tegurite olulisust igapäevaelus.

Oskused on seotud nii mõistmise kui väljendusega: nii oskus hinnata ja nautida kunstiteoseid ja –sünnimusi kui ka eneseväljendus mitmete vahendite kaudu, lähtudes inimese kaasasündinud võimetest. Samuti on tähtis osata seostada oma isiklikke loominguulisi ja eneseväljenduslikke seisukohti teiste arvamusega ning leida ja realiseerida kultuuritegevuse sotsiaalseid ja majanduslikke võimalusi. Kultuuriline väljendus on oluline loominguuliste oskuste arendamiseks, mida saab üle kanda mitmetele tööalastele tasanditele.

Oluline on avatud suhtumine ja lugupidamine kultuurilise väljenduse mitmekesisuse vastu, mis võib põhineda oma kultuuri sügaval mõistmisel ja identiteeditundel. Positiivne suhtumine hõlmab ka loominguulisust ning soovi arendada esteetilisi võimeid kunstilise eneseväljenduse ja kultuurielus osalemise kaudu.

1.4 Kultuuri- ja väärtuspädevuse kujundamist tagavad gümnaasiumi ja kodu koostöö, klassijuhata tegevus, õpilaspõhised ja tarditsioonilised kultuuriüritused. Koolis toimuvad pidulikud aktused riiklike ja kooliga seotud tähtpäevade tähistamiseks.

2. Sotsiaalne pädevus

2.1 Sotsiaalne pädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- ennast teostada, toimida aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut;
- teada ning järgida ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme,
- austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära
- teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides;
- aktsepteerida inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel.

2.2 Õppeainete kaudu sotsiaalse pädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

Õpilane:

- Teab õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid.
- Mõistab oma tegevuse võimalikke tagajärgi.

Oskuse tasand

Õpilane:

- Loeb eri ajastuid ja ühiskonnaelu kajastavaid teoseid ning tõlgendab neis käsitletud probleeme ja väärtussuhtumisi, seostades neid nüüdisajaga.
- Tuleb toime erinevates igapäevastes suhtlussituatsioonides.
- Osaleb aktiivselt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammides.
- Oskab teha koostööd.
- Oskab lahendada dilemmasid ja teha sotsiaalteaduslikke otsuseid, arvestades lisaks loodusteaduslikele seisukohtadele ka inimühiskonnaga seotud aspekte – seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti.
- Arvestab kaaslaste ideedega.
- Jälgib ja kontrollib oma käitumist, vältides ohuolukordi, olles kaaslaste suhtes viisakas, tähelepanelik, abivalmis jne.
- Emotsionaalsetes võistlussituatsioonides oskab oma võidurõõmu või kaotusekibedust sobival viisil väljendada.
- Oskab kaaslastega koos töötada.
- Kehtestab ennast.
- Oskab tuua esile oma võimekust ning arendab võimekust.
- Oskab kohaneda, teha koostööd.
- On empaatiline, tahteomadustega, eneseväljendusoskusega ning distsipliiniga.

Hoiakute tasand

Õpilane:

- Omab vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees.
- Arvestab teiste endast erinevate võimetega inimestega.
- On valmis kaaslaste ideid ühises tegevuses edasi arendama ja ellu viima ning probleemidele lahendusi leidma.

- On salliv erinevate arvamuste suhtes, ideed ja loominguliste lahenduste mitmekesisuse suhtes.
- Aktsepteerib inimestevahelisi erinevusi, arvestab nendega suhtlemisel.

2.3 Sotsiaalse pädevuse kujunemist jälgitakse tagasisidestamise kaudu.

2.4 Sotsiaalne pädevus on tihedalt seotud elukestvas õppes oleva võtmevädevusega „Sotsiaalne ja kodanikupädevus“.

- Sotsiaalne ja kodanikupädevus on määratletud järgmiselt: Need personaalsed, isikutevahelised ja kultuuridevahelised pädevused hõlmavad kõiki käitumisviise, mis võimaldavad inimestel osaleda tõhusalt ja konstruktiivselt sotsiaalses ja tööelus ning eelkõige aina mitmekesisemaks muutuvast ühiskonnas ja vajadusel lahendada konflikte.
- Kodanikupädevus võimaldab inimestel kasutada täielikult ära oma kodanikuõigusi, toetudes teadmistele sotsiaalsetest ja poliitilistest mõistetest ja struktuuridest ning aktiivse ja demokraatliku osalemise soovile.

Pädevusega seotud olulised teadmised, oskused ja hoiakud:

A. Isiklik ja sotsiaalne heaolu nõuab, et inimene tunneks võimalusi optimaalse füüsilise ja vaimse tervise saavutamiseks ning mõistaks selle tähtsust enda, lähima suhtlusringkonna ja oma pere jaoks, ning teaks, kuidas tervislikud eluviisid saavad sellele kaasa aidata. Edukaks inimestevaheliseks suhtlemiseks ja ühiskonnaelus osalemiseks tuleb mõista eri ühiskondades ja keskkondades (nt tööl) üldiselt kehtivaid käitumisreegleid. Sama oluline on tunda inimeste, rühmade, tööorganisatsioonide, soolise võrdõiguslikkuse ja mittediskrimineerimise, ühiskonna ja kultuuriga seotud põhimõisteid. Väga oluline on mõista Euroopa ühiskondade paljukultuurilisust ning sotsiaalmajanduslikke mõõtmeid ning seda, kuidas rahvuslik kultuuriline identiteet suhestub Euroopa identiteediga.

Pädevus eeldab oskust suhelda konstruktiivselt erinevates keskkondades, olla salliv, väljendada ja mõista erinevaid seisukohti, pidada veenvalt läbirääkimisi ning tunda empaatiat selle pädevuse põhielemendina. Tuleb osata toime tulla stressi ja frustratsiooniga ning seda konstruktiivselt väljendada, samuti olla võimeline eristama isiklikku ja tööelu. Pädevus eeldab suhtumist, mis põhineks koostööl, enesekindlusel ja aususel. Inimesed peaks huvituma sotsiaalmajanduslikust arengust, kultuuridevahelisest suhtlemisest ja väärtushinnangute mitmekesisusest, tundma austust teiste vastu ning olema valmis eelarvamuste kõrvalejätmiseks ning kompromissideks.

B. Kodanikupädevus põhineb teadmistel demokraatia, õigluse, võrdsuse, kodakondsuse ja kodanikuõiguste kohta, mis hõlmab ka teadmisi selle kohta, kuidas neid mõisteid väljendatakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ja rahvusvahelistes deklaratsioonides ning kohaldatakse mitmesugustes institutsioonides piirkondlikul, riiklikul, üleeuroopalisel ja rahvusvahelisel tasandil. See hõlmab teadmisi kaasaja sündmuste kohta, samuti peamiste sündmuste ja suundumuste kohta oma riigi, Euroopa ja maailma ajaloos. Lisaks tuleks arendada teadlikkust sotsiaalsete ja poliitiliste liikumiste eesmärkidest, väärtustest ja poliitikast. Samuti on oluline teada Euroopa integratsioonist ning ELi struktuuridest, põhilistest eesmärkidest ja väärtustest ning teadvustada mitmekesisust ja kultuurilisi identiteete Euroopas.

Vajalikud oskused on oskus suhelda avalikus sfääris ning tunda solidaarsust ja huvi kohaliku ja laiema kogukonna probleemide lahendamise vastu. See nõuab kriitilist ja loomingulist mõtlemist ning konstruktiivset osalemist kogukonna tegevuses ning otsustamises kõigil tasanditel kohalikust riikliku ja Euroopa tasandini, eelkõige hääletamise teel.

Positiivne suhtumine eeldab igakülgset austust inimõiguste vastu ja võrdsuse tunnustamist demokraatia alusena ning eri religioonide ja rahvuste väärtussüsteemide vaheliste erinevuste

mõistmist. Samuti on tähtis, et inimene tunnetaks oma kuuluvust kohalikkude kogukonda, riiki, Euroopa Liitu, Euroopasse ja maailma üldiselt ning sooviks osaleda demokraatlikus otsustusprotsessis kõigil tasanditel. Sinna alla käib ka vastutustunde olemasolu, samuti mõistmise ja austuse ülesnäitamine ühenduse ühtekuuluvuse tagamiseks vajalike ühiste väärtuste suhtes, nagu demokraatlike põhimõtete austamine. Konstruktiiivne osalemine eeldab ka soovi olla aktiivne kodanik, toetada sotsiaalset mitmekesisust ja ühtekuuluvust ning austada teiste väärtushinnanguid ja privaatsust.

2.5 Sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamine Sillamäe Gümnaasiumis toimub eelkõige ainetundides, klassikollektiivis ja kooliperes toimides. Grupis ühiselt toimides sõlmitakse omavahelisi ja ühiseid kokkuleppeid, nendest kinnipidamist jälgitakse. Kõikides ühistes tegevustes pööratakse tähelepanu õpilaste koostööoskuste arendamisele. Õpilastel on täiendavad võimalused oma aktiivsuse ja kodanikupädevuse arendamiseks ja demonstreerimiseks klassi kui grupi ühisürituste ettevalmistamisel ja juhtimisel, aga samuti gümnaasiumi õpilasesinduses tegutsedes. Koolis korraldatakse ühistegevusi õppeprojekte ja traditsioonilisi üritusi korraldades.

3. Enesemääratluspädevus

3.1 Enesemääratluspädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi;
- **analüüsida oma käitumist erinevates olukordades;**
- **käituda ohutult** ja järgida tervislikke eluviise;
- leida lahendusi iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvatele ning inimsuhetes tekkivatele probleemidele.

3.2 Õppeainete kaudu enesemääratluspädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

Õpilane:

- On jõudnud iseenda sügavamale mõistmiseni.
- Omab teadmist oma anatoomiast, füsioloogiast ja tervislikest eluviisidest, sh viirushaiguste probleemide.
- Teab individuaalset energia- ja toitumisvajadust ning teadmatusest ja väärinterpretatsioonist tekkivaid ohte.

Oskuse tasand

Õpilane:

- Hindab oma tugevaid ja nõrku külgi.
- Hindab ja arendab oma võimeid.
- Oskab analüüsida oma tundeid, tegevusi ja käitumist.
- Hindab oma nõrku ja tugevaid külgi.
- Järgib terveid eluviise.
- Lahendab iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme.
- Analüüsib ennast ja võtab enda kohta tagasisidet.
- Väljendab end kunstivahendite kaudu.
- Omab eeldusi tegelemaks elukestavalt kunstiga.
- Oskab hinnata oma kehalisi võimeid.

Hoiakute tasand

Õpilane:

- On kujunenud rahvuslik, kultuuriline ja riiklik enesemääratlus.
- On kujunenud personaalne, sotsiaalne ja kultuuriline identiteet.
- On valmis oma kehalisi võimeid arendama.
- Suudab jälgida ja kontrollida oma käitumist.
- Järgib **tervislikke** eluviise ning väldib ohuolukordi.

3.3 Enesemääratluspädevuse kujunemist jälgitakse tagasisidestamise kaudu.

3.4 **Enesemääratluspädevuse kujunemist toetatakse nii ainetundides kui õpilasürituste ja klassitegevuses . Klassijuhataja toetab õpilase enesemääratluspädevust arenguestluses, gümnaasiumis on inimeseõpetuse, karjääriõpetuse ja õpioskuste kursused , kus õpilane analüüsib** oma tugevaid ja nõrku külgi ning kavandab parendustegevusi. Koolis töötab karjäärikoordinaator, kes vajadusel nõustab õpilasi ja nende vanemaid.

4. Õpipädevus

4.1 **Õpipädevus on kujunenud**, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- organiseerida õppekeskkonda **individuaalselt** ja hankida õppimiseks, **hobideks, tervisekäitumiseks ja karjäärivalikuteks** vajaminevat teavet;
- planeerida õppimist ning seda plaani järgida;
- kasutada õpitut **erinevates olukordades ja probleeme lahendades**;
- seostada omandatud teadmisi varemõpituga;
- analüüsida enda teadmisi ja oskusi, **motiveeritust ja enesekindlust** ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi.

4.2 **Õppeainete kaudu õpipädevuse** kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

Õpilane:

- Eristab fakti ja arvamust.
- Suudab hankida vajaminevat infot.

Oskuse tasand

Õpilane:

- Analüüsib teksti ja mõtestab seda.
- Hangib teavet eri allikatest ja kasutab seda kriitiliselt.
- Koostab eri liiki tekste.
- On suuteline oma arvamust kujundama ja sõnastama.
- Oskab otsida teavet ja kasutada sõnaraamatut.
- Suudab ennast reflekteerida.
- Analüüsib õpitud teadmisi ja oskusi.
- Analüüsib, otsib ratsionaalseid võtteid ja hindab kriitiliselt tulemusi.
- Üldistab ja kasutab analoogiat.
- Kasutab õpitud teadmisi uutes olukordades.
- Leiab ülesannete lahendusteid üksnes tema enda iseseisva mõtlemise teel
- Leiab loodusteaduslikku infot, sõnastab probleeme ja uurimisküsimusi, planeerib ja teeb katseid või
- vaatlusi, analüüsib, tõlgendab ning esitab tulemusi.
- Rakendab erinevaid õpistrateegiaid IKT-põhises õpikeskkonnas, saades kiiret ja individualiseeritud
- tagasisidet.

- Organiseerib õpikeskkonda.
- Hangib õppimiseks vajaminevad vahendid ja teabe.
- Planeerib õppimist.
- Kasutab õpitud erinevates kontekstides ja probleeme lahendades.
- Analüüsib ennast ja kavandab selle järgi oma edasiõppimist.
- Kasutab ainespetsiifilist keelt info vastuvõtuks, tõlgendamiseks, edastamiseks ja talletamiseks.
- Kavandab töid, teeb töid ja analüüsib kavandatut.
- Analüüsib ja hindab oma liigutusoskuste ja kehaliste võimete taset.
- Seab eesmärged ja täiustab tundides õpitud oskusi.

Hoiakute tasand

Õpilane:

- Omab kriitilis-loovat mõtlemist.
- Tunneb huvi aktiivse eluviisi vastu.
- On valmis õppima uusi liikumisviise.

4.3 Õpipädevuse kujunemist jälgitakse tagasisidestamise kaudu.

4.4 Õpipädevus on tihedalt seotud elukestvas õppes oleva võtmepädevusega „Õppimisoskus“. Õppimisoskus on järjepidev teadmiste omandamise oskus. Pädevus eeldab teadlikkust oma õpiprotsessist, vajadustest ja võimalustest ning oskust kõrvaldada takistused eduka õppimise teelt. See pädevus hõlmab uute teadmiste ja oskuste omandamist, töötlemist ja seostamist eelnevaga, samuti sobivate juhendajate leidmist ja nende abi kasutamist. Õppimisoskus võimaldab õppijatel eelnevatele teadmistele ja elukogemusele tuginedes omandada ja rakendada teadmisi ja oskusi mitmesugustes olukordades nii kodus, tööl kui koolis. Pädevuse omandamisel mängivad esmatähtsat rolli motiveeritus ja enesekindlus.

Pädevusega seotud olulised teadmised, oskused ja hoiakud: Kui õpitakse kindlal tööga või karjääriga seotud eesmärgil, vajatakse teadmisi lähtuvalt pädevustest, teadmistest, oskustest ja kvalifikatsioonidest. Igal juhul on õppimisoskuse omandamiseks vaja, et õppija teaks, milliseid õpistrateegiaid ta eelistab ja saaks nendest strateegiatest aru, mõistaks oma oskuste ja kvalifikatsioonide tugevaid ja nõrku külgi ning oleks suuteline leidma haridus- ja koolitusvõimalusi ning sobivaid juhendajaid ja/või toetajaid. Vajalikud oskused hõlmavad esmalt edasiõppeks vajalike põhioskuste (kirja-, arvutus- ja IKT-alased oskused) omandamist. Inimene peab suutma põhioskustele toetudes omandada, töödelda ja assimileerida uusi teadmisi ja oskusi. See nõuab oma õpitegevuse, karjääri ja töö otstarbekat korraldamist ning eelkõige võimet järjekindlalt õppida, keskenduda pikkade perioodide vältel ning hinnata kriitiliselt õppimise eesmärged.

Õppijad peavad suutma töötada iseseisvalt, näidates üles enesedistsipliini, aga samuti teha õppeprotsessis ka kollektiivset tööd, kasutada ära heterogeense rühma eeliseid ning jagada omandatud teadmisi. Inimesed peavad oskama oma õpitegevust korraldada, oma tööd hinnata ja vajadusel otsida nõu, teavet ja tuge. Positiivne suhtumine kätkeb motivatsiooni ja enesekindlust, mis võimaldaks edukalt õppida kogu elu. Probleemide lahendamisele suunatud mõtlemine aitab kaasa nii õppimisele kui inimese võimele ületada takistusi ning kohaneda muutustega. Positiivset suhtumist aitab kujundada ka soov kasutada varasemaid teadmisi ja elukogemusi ning uudishimu, mis ajendab otsima uusi õppevõimalusi ning õpitud mitmesugustes elus ette tulevates olukordades rakendama.

4.5 Õpipädevuse kujundamisel õpetatakse kõikides õppeainetes nii funktsionaalset lugemisoskust kui ka kirjutamisoskust. Osaletakse aineolümpiaadidel - ja konkurssidel, samuti

õppeprojektides. Õppeaasta jooksul toimuvad erinevad õppekäigud. Õpilased koostavad uurimistöid. 10.klassis on õpipädevust toetav kooli valikkursus “Õpioskused”.

5. Suhtluspädevus

kirjutada eri liiki tekste, kasutades korrektset viitamist, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi.

5.1 Suhtluspädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- ennast selgelt ja asjakohaselt ja **viisakalt** väljendada **nii emakeeles kui ka võõrkeeltes**, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid ning **suhtlemise turvalisust**,
- ennast esitleda, oma seisukohti esitada ja põhjendada;
- lugeda **ning eristada ja** mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust;
- kirjutada eri liiki tekste, **kasutades korrektset viitamist**, kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili;
- väärtustada õigekeelsust ja väljendusrikast keelt ning **kokkuleppel põhinevat suhtlemisviisi**.

5.2 Õppeainete kaudu suhtluspädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

Õpilane:

- Esitab mõistete korrektsed definitsioonid.
- Sõnastab hüpoteesid ja väited või teoreemid.

Oskuse tasand

Õpilane:

- On hea eneseväljendusega, mõistab ja loob teksti.
- Väljendab oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt.
- Vormistab ülesannete lahendused.
- Eristab olulist ebaolulisest ja näeb objektide seoseid.
- Mõistab seostab ja edastab infot, mis on esitatud erinevatel viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem).
- Formaliseerib tavakeeles esitatud infot ning vastupidi: esitab matemaatiliste sümboolite ja valemite sisu tavakeeles.
- Esitab uurimuslike tööde tulemusi kirjalikult ja suuliselt.
- Lahendab dilemmad ja sotsiaalteaduslikud probleemid.
- Otsib infot ja interpreteerib, kasutades nii eesti- kui ka võõrkeelseid teabeallikaid.
- Kasutab korrektset loodusteaduslikku keelt ja oskab arusaadavalt vahendada loodusteaduslikke probleeme ühiskonna liikmete vahel.
- Loeb ning mõistab teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust.
- Kirjutab eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili.
- Mõistab erinevatest infoallikatest pärinevaid tekste ja tõlgendab neid.
- Väljendab ennast selgelt ja asjakohaselt nii suulises kui ka kirjalikus kõnes.
- Kasutab oskussõnavara.
- Väljendab ennast sõnaliselt.

Hoiakute tasand

Õpilane

- Suudab ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades.
- Väärtustab õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.

5.3 Suhtluspädevuse kujunemist jälgitakse tagasisidestamise kaudu.

5.4 Suhtluspädevus on tihedalt seotud elukestvas õppes oleva võtmepädevusega „Emakeeleoskus“ ja „Võõrkeelteoskus“.

A. Emakeeleoskuse määratlus:

Emakeeleoskus on suutlikkus väljendada ja tõlgendada kontseptsioone, mõtteid, tundeid, fakte ja arvamusi nii suuliselt kui kirjalikult (kuulamis-, rääkimis-, lugemis- ja kirjutamisoskus) ning suhelda keeleliselt kohasel viisil ja loovalt erinevates ühiskondlikes ning kultuurilistes situatsioonides nii koolis, tööl, kodus kui vabal ajal.

Pädevusega seotud olulised teadmised, oskused ja hoiakud

Suhtlusoskus tuleneb emakeele omandamisest, mis on seotud inimese kognitiivse oskusega tõlgendada maailma ja seostada end teistega. Emakeeleoskus eeldab teadmisi sõnavarast, funktsionaalsest grammatikast ja keele funktsioonidest. See kätkeb ka verbaalse suhtluse põhiliikide, mitmesuguste ilukirjanduslike ja tarbetekstide ning eri stiilide ja registrite põhiomaduste tundmist ja mõistmist, et keelekasutus ja suhtlusviis varieerub sõltuvalt olukorrast.

Pädevus eeldab järgmisi oskusi: suulise ja kirjaliku suhtlemise oskust mitmesugustes suhtlussituatsioonides ja oskust oma suhtlusviisi jälgida ning kohendada seda vastavalt olukorra nõuetele. Samuti eeldab emakeeleoskus suutlikkust eristada ja kasutada eri liiki tekste, otsida, koguda ja töödelda teavet, kasutada abivahendeid ning esitada oma suulisi ja kirjalikke argumente veenvalt ning sõnastada ja väljendada neid kontekstikohaselt.

Positiivne suhtumine emakeeleoskusesse kätkeb soovi arendada kriitilist ja konstruktiivset dialoogi, esteetilistest väärtustest lugupidamist ning soovi nende poole püüelda ja huvi teistega suhtlemise vastu. See eeldab, et ollakse teadlikud keele mõjust teistele ja vajadusest mõista ja kasutada keelt positiivselt ja sotsiaalselt vastutustundlikul viisil.

B. Võõrkeelteoskuse määratlus:

Võõrkeelteoskus eeldab suuresti samasuguseid oskusi kui emakeeleoskus: see põhineb suutlikkusel mõista, väljendada ja tõlgendada kontseptsioone, mõtteid, tundeid, fakte ja arvamusi nii suuliselt kui kirjalikult (kuulamis-, rääkimis-, lugemis- ja kirjutamisoskus) mitmesugustes sotsiaalsetes ja kultuurilistes situatsioonides koolis, tööl, kodus ja vabal ajal, lähtudes inimese vajadustest ja soovidest. Samuti hõlmab võõrkeelteoskus selliseid oskusi nagu suhtluse vahendamine ja kultuuridevaheliste erinevuste mõistmine. Inimese keeleoskuse tase varieerub nelja osaoskuse (kuulamine, rääkimine, lugemine ja kirjutamine) ja räägitavate keelte vahel ning sõltub inimese sotsiaalsest ja kultuurilisest taustast, keskkonnast ning vajadustest ja/või huvidest.

Pädevusega seotud olulised teadmised, oskused ja hoiakud

Võõrkeelteoskus eeldab teadmisi sõnavarast ja funktsionaalsest grammatikast ning verbaalse suhtluse peamiste liikide ja registrite tundmist. Olulised on ka teadmised ühiskonnas kehtivate konventsioonide, kultuuri ja keelte variatiivsuse kohta. Vajalikud põhioskused hõlmavad suutlikkust mõista kõnet, algatada, jätkata ja lõpetada vestlusi ning lugeda, mõista ja luua tekste lähtuvalt isiklikest vajadustest. Samuti on tähtis kasutada otstarbekalt abivahendeid ning õppida keeli ka mitteformaalses kontekstis, mis on osa elukestvast õppes. Positiivne suhtumine eeldab kultuurilisest mitmekesisusest lugupidamist ning huvi keelte ja kultuuridevahelise suhtluse vastu.

5.5 Suhtluspädevuse kujundamine toimub kõikides ainetundides suuliste vastamiste, vestluste, arutelude ja rühmatööde käigus, igas aines väärtustatakse korrektset ja asjakohast kirjalikku eneseväljendust. Eraldi tähelepanu pööratakse õpilaste esinemisalase pädevuse kujunemisele (esinemine kooli aktustel, uurimistöode kaitsmisel, ainekonkurssidel, võõrkeelte päeval, emakeelepäeval jne).

6 . Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus

6.1 Matemaatikapädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid koolis ja igapäevaelus;
- kirjeldada ümbritsevat maailma loodusteaduslike mudelite ja mõõtmisvahendite abil ning teha tõenduspõhiseid otsuseid;
- mõista loodusteaduste ja tehnoloogia olulisust ja piiranguid;
- kasutada uusi tehnoloogiaid eesmärgipäraselt.

6.2 Õppeainete kaudu matemaatikapädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

Õpilane

- Tunneb süsteemselt matemaatilisi mõisteid ja seoseid.

Oskuse tasand

Õpilane

- Arvutab, nt sisseoste tehes.
- Esitab katse- või vaatlusandmeid tabelina ja arvjoonisena, analüüsib neid, leiab seoseid ning seob arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga.
- Analüüsib mõõtmistulemusi (sh mõõtemääramatust), esitades eri objekte ja protsesse neid võrreldes ning omavahel seostades.
- Analüüsib erineval kujul esitatud statistilisi andmeid (graafikud, tabelid, diagrammid) ja teeb nende põhjal järeldusi, kasutades matemaatilisi sümboleid ja meetodeid erinevate ülesannete lahendamisel, näiteks ajaarvamine ja ressursside planeerimine, ja tulemsute tõesuse kontrollimine.
- Leiab lahendusstrateegiaid ja rakendab, analüüsib lahendusideid.
- Analüüsib sporditehnilisi oskuseid.
- Selgitab kehalise töövõimekuse näitajad ja sporditulemuste dünaamika, kasutades matemaatilist keelt

Hoiakute tasand

Õpilane

- Huvitub matemaatikast.
- Mõistab matemaatika sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.
- Kasutab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia võimalusi.

6.3 Matemaatikapädevuse kujunemist jälgitakse tagasisidestamise kaudu, lähtudes järgmistest pädevuse kujunemise ja saavutatuse kriteeriumidest.

6.4 Matemaatikapädevus on tihedalt seotud elukestvas õppes oleva võtmepädevusega „Matemaatikapädevus ja teadmised teaduse ja tehnoloogia alustest“.

A. Matemaatikapädevus on oskus arendada ja rakendada matemaatilist mõtlemist, et lahendada mitmesuguseid igapäevaelus tekkivaid küsimusi. Hea arvutamisoskuse saavutamisel on rõhuasetus protsessil ja tegevusel ning samuti teadmistel. Matemaatikapädevus hõlmab vähemal või suuremal määral ka võimet ja soovi kasutada matemaatilisi mõttemetodeid (loogikat ja ruumilist mõtlemist) ja esitusviise (valemid, mudelid, skeemid, graafikud).

B. Teaduslik pädevus osutab võimele ja soovile rakendada loodusnähtuste selgitamiseks kasutatavaid teadmisi ja meetodeid probleemide identifitseerimiseks ning tõenditel põhinevate järelduste tegemiseks. Tehnoloogiapädevuse all mõistetakse nende teadmiste ja meetodite rakendamist inimeste soovide või vajaduste teenistusse. Teaduslik pädevus ja tehnoloogiapädevus eeldavad arusaamist inimtegevuse põhjustatud muutustest ja üksikisiku vastutusest.

Pädevusega seotud olulised teadmised, oskused ja hoiakud

A. Matemaatikaalased vajalikud teadmised hõlmavad head numbrite, mõõtesüsteemide, struktuuride, põhitsete ja matemaatiliste esitusviiside tundmist, arusaamist matemaatilistest terminitest ja mõistetest ning küsimustest, millele matemaatika võib aidata vastuseid leida. Vajalikud oskused on matemaatika põhiprintsiipide ja -protsesside rakendamine igapäevastes olukordades kodus ja tööl ning võime järgida ja hinnata argumentatsiooni. Pädevus eeldab suutlikkust mõelda matemaatiliselt, mõista matemaatilisi tõendeid, suhelda matemaatilises keeles ning kasutada sobivaid abivahendeid. Positiivne suhtumine põhineb austusel tõe vastu, soovil otsida põhjendusi ning hinnata nende paikapidavust.

B. Teaduses ja tehnoloogias hõlmavad põhiteadmised looduse põhiprintsiipide, põhiliste teaduslike mõistete, põhimõtete ja meetodite, tehnoloogia ja tehnoloogiliste toodete ja protsesside tundmist ning teaduse ja tehnoloogia poolt loodusele avalduva mõju mõistmist. Seega peaksid kõnealused pädevused aitama inimestel paremini mõista teaduslike teooriate, rakenduste ja tehnoloogia arengut, selle piire ja sellega kaasnevaid ohtusid (seoses otsustamisega, väärtustega, moraalsete küsimustega, kultuuriga jne) ühiskonnas. Põhioskused on võime kasutada tehnoloogilisi vahendeid ja seadmeid ning teaduslikke andmeid teatava eesmärgi saavutamiseks või teatava tõenditel põhineva otsuse või järelduse tegemiseks. Tähtis on ka oskus tunda ära teadusliku uurimuse põhiomadused ning suutlikkus tehtud järeldusi ning nendeni viinud mõttekäiku kirjeldada.

Pädevust iseloomustav suhtumine põhineb kriitikameelel ja uudishimul, huvitumisel eetilistest küsimustest ning turvalisuse ja jätkusuutlikkuse tähtsakspeidamisel, eelkõige nendes küsimustes, mis käsitlevad teaduslikku ja tehnoloogilist arengut inimese enda, tema pere, kogukonna ja globaalsest seisukohast.

Matemaatikapädevus on tihedalt seotud elukestvas õppes oleva võtmepädevusega „Infotehnoloogiline pädevus“.

Infotehnoloogiline pädevus seisneb suutlikkuses kasutada oskuslikult ja kriitiliselt infoühiskonna tehnoloogiat nii töö, meelelahutuse kui suhtlemise eesmärgil. See põhineb peamiselt IKT-alastel oskustel: arvutite kasutamine info saamiseks, hindamiseks, salvestamiseks, loomiseks, esitamiseks ja vahetamiseks ning koostöövõrkudes osalemine Interneti teel.

Pädevusega seotud olulised teadmised, oskused ja hoiakud:

Infotehnoloogiline pädevus eeldab head arusaamist ja teadmisi infotehnoloogia olemusest, rollist ja infotehnoloogilistest võimalustest igapäevastes situatsioonides nii isiklikel ja meelelahutuslikel kui tööalastel eesmärkidel. See hõlmab peamisi arvutirakendusi, nagu teksti- ja tabelitöötlus, andmebaasid, info salvestamine ja haldamine, Interneti võimaluste ja potentsiaalsete ohtude tundmist, elektroonilist suhtlemist (e-post, võrgusuhtlus) tööalastel ja meelelahutuslikel eesmärkidel, teabe jagamiseks, koostöövõrkude loomiseks, õppimiseks ja teadustegevuseks. Oluline on ka mõista, kuidas infotehnoloogia toetab loomingulisust ja uuendustegevust, suhtuda kriitiliselt saadaoleva teabe paikapidavusse ja usaldusväärsusesse ning olla teadlik infotehnoloogia interaktiivse kasutuse õiguslikest ja eetilistest põhimõtetest.

Olulised oskused on oskus leida, koguda ja töödelda infot ning kasutada seda kriitiliselt ja süstemaatiliselt, eraldades linke kasutades olulist ebaolulisest ja reaalselt virtuaalsest. Tuleb osata rakendada sobivaid abivahendeid keeruka teabe loomiseks, esitamiseks ning mõistmiseks ning leida ja kasutada internetipõhiseid otsingusüsteeme ja muid teenuseid. Tähtis on ka oskus kasutada infotehnoloogiat kriitilise mõtlemise, loomingulise ja uuendustegevuse toetuseks. Infotehnoloogia kasutamine nõuab kriitilist ja läbimõeldud suhtumist saadaolevasse teabesse ning vastutustundlikkust interaktiivse meedia kasutamisel. Pädevust aitab arendada ka huvi osaleda võrkudes ja ühendustes kultuurilistel, sotsiaalsetel ja/või õpieesmärkidel.

6.5 Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalase pädevuse kujundamiseks pööratakse ainetundides tähelepanu erinevate andmetöötlusviiside kasutamisele ja arendatakse matemaatilist mõtlemist. Õpilased osalevad matemaatikavõistlustel Känguru ja Kobras ning koostööd tehakse TÜ Virumaa Kolledziga. Osaletakse regulaarselt keskkonnaharidusprogrammides..

7. Ettevõtlikkuspädevus

7.1 Ettevõtlikkuspädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades;
- näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi, **aidata kaasa probleemide lahendamisele**;
- seada eesmärged, **koostada plaane, neid tutvustada ja** neid ellu viia;
- korraldada ühistegevusi **ja neist osa võtta**, näidata **algatusvõimet** ja vastutada tulemuste eest;
- reageerida **loovalt, uuendusmeelselt** ja paindlikult muutustele;
- võtta arukaid riske.

7.2 Õppeainete kaudu ettevõtlikkuspädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

- Teadvustab erinevates elukutsetes loodusteaduslike teadmiste olulisust.
- On teadlik demokraatliku ühiskonna poliitilisest ja majanduslikust toimimisest.

Oskuse tasand

- On enesekindel ja julge.
- Tuleb toime võõrkeelses keskkonnas.
- Teostab oma ideid ja eesmärged.
- Teeb koostööd teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.
- Analüüsib vaadeldavate objektide omadusi: uurib objektide ühiseid omadusi, selle alusel sõnastab hüpoteesi ja otsib ideid selle kehtivuse põhjendamiseks.

- Näeb ja sõnastab probleeme, genereerib ideid ning kontrollib nende headust.
- Uurib objektide muutusi, mille on põhjustanud erinevad parameetrid, hindab riske ning otsib optimaalseid lahendusi tõenäosusteooria ja funktsioonidega (eeskätt selle ekstreemumiga) seotud ülesannete lahendamise kaudu.
- Leiab ühele ülesandele erinevaid lahendusideid.
- Lahendab eluliste andmetega ülesandeid.
- Osaleb pikemates projektides.
- Käsitleb asju probleemipõhiselt.
- On osalenud kõrgema taseme mõtlemisoskusi nõudvates õpitegevustes.
- Kirjutab kriitilisi esseid ja analüüsib kriitilisi esseid.
- Planeerib ja reflekteerib õppetegevust.
- Lahendab sotsiaalteaduslikke probleeme ning langetab otsuseid.
- Näeb probleeme ja neis peituvaid võimalusi, seab eesmärged, genereerib ideid ja teostab neid.
- Valib sobivaid ja loovaid meetodeid, et teostada ideid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ning ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.
- Genereerib ideid, hindab olemasolevaid ressursse, püstitab eesmärged ning kavandab tegevused ja viib need lõpule.
- On initsiatiivikas ja panustab rühmatöösse ning vastutab oma valikute, otsustuste ja endale võetud kohustuste eest.
- Näeb probleeme ja leiab neile lahendusi.
- Püstitab eesmärged, genereerib ideid ning sobivaid vahendeid ning meetodeid kasutades leiab teostusviise.
- Analüüsib oma tervislikku seisukorda ja töövõimet, kavandab ja realiseerib tegevusi tervise tugevdamiseks ja töövõime parandamiseks.
- Arukaid riske võttes tuleb toime ebakindlusega.

Hoiakute tasand

Õpilane

- Mõtleb paindlikult ja genereerib ideid.
- On mõtlemis- ja algatusvõimeline isik, kes läheneb loovalt ning paindlikult elus ettetulevatele probleemidele (muutuv tööjõuturg, majanduskriisid jms).
- Võtab vastutuse õppimise eest.
- On tunnetanud kogemuse kaudu aktiivseks ja informeeritud kodanikuks olemise eeliseid.
- On initsiatiivikas ja võtab vastutust.
- Teeb koostööd eesmärkide teostamiseks.
- Viib tegevused lõpuni.
- Reageerib paindlikult muutustele.
- Võtab arukaid riske ning tuleb toime ebakindlusega.

7.3 Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist jälgitakse tagasisidestamise kaudu, lähtudes järgmistest pädevuse kujunemise ja saavutatuse kriteeriumidest.

7.4 Ettevõtlikkuspädevus on tihedalt seotud elukestvas õppes oleva võtmepädevusega „Algatusvõime ja ettevõtlikkus“.

Algatusvõime ja ettevõtlikkus viitab inimese võimele mõtteid tegudeks muuta. See eeldab loominguulisust, uuendusmeelsust ja riskivalmidust, samuti oskust kavandada ja läbi viia oma eesmärkide saavutamist võimaldavaid projekte. See pädevus ei tule üksikisikutele kasuks mitte

üksnes kodus ja ühiskondlikus igapäevaelus, vaid ka töökohal, aitab neil mõista oma töö konteksti ja kasutada ära võimalusi ning on aluseks konkreetsematele oskustele ja teadmistele, mida vajavad sotsiaalse või äritegevusega alustajad või sellele kaasa aitajad. See peaks sisaldama eetiliste väärtuste teadvustamist ja edendama head juhtimistava.

Pädevusega seotud olulised teadmised, oskused ja hoiakud:

Vajalikud teadmised hõlmavad võimet teha kindlaks olemasolevad võimalused isiklikus elus, kutsealal ja äritegevuses, sealhulgas üldisemat arusaamist elu- ja töökeskkonnast: teadmised majanduse toimimisest ja tööandja või organisatsiooni võimalustest ja probleemidest. Samuti tuleb mõista ettevõtete eetilist rolli ja seda, kuidas ettevõtted saavad näiteks õiglase kaubanduse või sotsiaalse aktiivsuse kaudu aidata kaasa ühiskonna positiivsele arengule.

Vajalikud oskused on aktiivne projektijuhtimine (muuseas kaasa arvatud võime kavandada, organiseerida, juhtida, delegeerida, analüüsida, suhelda, kontrollida, hinnata ja tulemusi registreerida), tõhus esindamine ja läbirääkimiste pidamine ning oskus töötada nii üksikult kui töörühma liikmena. Väga oluline on võime mõista oma tugevaid ja nõrku külgi ning hinnata ja võtta õigustatud riske. Ettevõtlikku suhtumist iseloomustab algatusvõime, aktiivsus, iseseisvus ja uuendusmeelsus isiklikus, töö- ja ühiskondlikus elus. Samuti eeldab see motiveeritust ja tahtekindlust nii isiklike kui ühiste, kaasa arvatud tööalaste eesmärkide saavutamiseks.

7.5 Ettevõtlikkuspädevuse arengut koolis toetavad õpilasürituste korraldamine, õpilasesinduse tegevused, projektid, õppekäigud, jt ühisüritused. Tundides kasutatakse erinevaid aktiivõppe meetodeid. Gümnaasiumi õppekavas on valikained “Majandus- ja ettevõtlusõpe” ja “Karjääriõpetus”.

8. Digipädevus

8.1 Digipädevus on kujunenud, kui õpilane on tõendanud oma suutlikkust:

- kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes;
- leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust;
- osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel;
- kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid,
- suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades;
- olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti;
- järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

8.2 Õppeainete kaudu digipädevuse kujunemine võimaldab saavutada gümnaasiumi lõpuks järgmise suutlikkuse:

Teadmise tasand

Õpilane:

- esitab mõistete korrektsed definitsioonid,
- sõnastab hüpoteesid ja väited või teoreemid,
- on teadlik digikeskkonna ohtudest ning oskab kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti.

Oskuse tasand

Õpilane:

- leiab ja säilitab digivahendite abil infot,

- kasutab uuenevat digitehnoloogiat,
- kasutab probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid,
-

Hoiakute tasand

Õpilane

- mõtleb paindlikult ja genereerib ideid,
- järgib digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus,

8.3 Digipädevuse kujunemist jälgitakse tagasisidestamise kaudu, lähtudes pädevuse kujunemise ja saavutatuse kriteeriumidest.

8.4 Digipädevus on tihedalt seotud elukestvas õppes oleva võtmepädevusega „Infotehnoloogiline pädevus“.

8.5 Digipädevuste arengu toetab koolis nüüdisaegne õpikeskkond. Digipädevuse kujundamine toimub kõikides ainetundides. Õpilasi juhendatakse informatsiooni otsima, valima, korrastama, töötlemise ja kasutama. Õppetöös kasutatakse erinevaid õppekeskkondi nt Studium, moodle, googledocs jt. Gümnaasiumis on valikkursused “Informaatika” ja “Robotika”.

9. Rõhuasetused tegevustes, mis on suunatud üldpädevuste kujundamisele

9.1 Kultuuri- ja väärtuspädevus kujundamine

Kultuuri- ja väärtuspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Alusväärtused on igapäevaselt kõigile kättesaadavad, neid järgitakse tegevuste kavandamisel ning erinevaid töövorme kasutades arutatakse õpilastega alusväärtuste üle.
- Õpetajad arutavad tundides õpilastele eakohaselt päevakajalisi sündmusi või ühiskonnas ja maailmas esiplaanil olevaid aktuaalseid küsimusi. Arutelusid läbi viies käsitleb õpetaja mingi sündmuse, nähtuse või seisukoha erinevaid tahke, demonstreerides teatud mõtteviisi: igal nähtusel on mitu põhjendust, igal sündmusel on mitu tõlgendust, igal seisukohal on vähemalt üks vastandseisukoht.
- Koolis keskendutakse teiste loomingu väärtustamisele eelkõige õpilaste suutlikkuse kujundamise kaudu vältida plagiaati kirjalike tööde koostamisel. Korrektse viitamissüsteemi kasutamist kirjalikes töödes jälgivad kõik õpetajad alates juba esimesest kooliastmest.
- Koolis kujundatakse õpilaste ilumeelt ühelt poolt koolis valitseva esteetilise õppekeskkonna kaudu. Teisalt järgitakse põhimõtet: eitatavad kirjalikud tööd peavad alati olema korrektselt ja esteetiliselt vormistatud.

9.2 Sotsiaalse pädevuse kujundamine

Sotsiaalse pädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Vastutustunde kujundamine toimub koolis eelkõige kokkulepete sõlmimise ja kokkulepetest kinnipidamise jälgimise teel. Kokkulepete saavutamine tähendab osapoolte ärakuulamist ja teineteisega arvestamist (mõistmist, kas kokkulepet on võimalik täita) ning kõigi osapoolte nõustumist kokkuleppega. Oluline roll on selle juures õpetajatel asjakohases suhtlemises ja kannatlikkusel asju läbi rääkida ning järjekindluses kokkulepetest kinnipidamist jälgida.
- Demokraatliku mõtteviisi kujundamine õpilastes toimub igapäevase õppe- ja kasvatusprotsessi korralduse kaudu. Õppeprotsessi kavandamine on avalik, st õpilased peavad veerandi või kursuse alguses teadma, mida õpitakse, millised on oodatavad õpitulemused, kuidas toimub hindamine ning millised on hindamiskriteeriumid. Kõik

muutused õppeprotsessi käigus arutatakse õpilastega läbi. Välistatud on ootamatud kokkuvõtvad hindamised.

- Õpilasi käsitletakse õppeprotsessis partneritena, õpetajad võtavad kursuse, veerandi, õppeteema lõpus neilt tagasisidet õppeprotsessi läbiviimise kohta.
- Kehtestatud reeglite järgmisel näitavad õpetajad õpilastele ise eeskujult. Õpilastelt ei nõuta reeglite täitmist, mida õpetaja ise ei täida. Näiteks, kuna õpilastelt nõutakse täpsust tundi tulekul, siis tundi ei hiline ka õpetajad.
- Eraldi tähelepanu pööratakse kõikides õppeainetes õpilaste koostööoskuste arendamisele meeskonnas töötamisel. Kui õpetaja on planeerinud õppemeetodina kasutada rühmatööd, siis peale selle läbiviimist järgneb rühmatöö tulemuste arutelu samuti arutelu rühma kui meeskonna toimimise teemal ning tehakse järeldused edaspidiseks.

9.3 Enesemääratluspädevuse kujundamine

Enesemääratluspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides õppeainetes kasutatakse kujundava hindamise raames õpilaste enesehindamist, mille käigus õpilased õpivad määratlema enda tugevaid ja nõrku külgi ning kavandamaarendustegevusi. Õpilastega läbiviidavad arenguestlused põhinevad õpilaste eneseanalüüsil, mille aluseks on õpimapp. Õpimapp õppimise päevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet õpetajalt ja kaasõpilastelt.
- Kõikide õpilaste poolt koostatud kirjalikud tööd peavad sisaldama kirjalikku tagasisidet sooritus tugevuste ja nõrkuste kohta. Tagasisidet võib saada eelnevalt teadaolevate kindlate kriteeriumide põhjal õpetajalt, kaaslastelt või ka eneseanalüüsi korras.

9.4 Õpipädevuse kujundamine

Õpipädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides õppeainetes keskendutakse ühe olulisema õpipädevuse komponendi - funktsionaalse lugemisoskuse arendamisele. Eelkõige kujundatakse õpilastel oskusi leida informatsiooni teatmeteostest ja Internetist. Õpikuid käsitletakse koolis ühe teatmeteose liigina. Järgitakse põhimõtet, et õpitulemuste saavutatuse kontrollimisel võivad õpilased, sõltuvalt õpitulemusest, kasutada vajalikke abimaterjale või vahendeid.
- Õpiraskuste esinemisel koostatakse esmase õpiabimeetmena õpilase ja õpetaja koostöös õpilasele kirjalik individuaalne arenguplaan raskustest ülesaamiseks. Individuaalne arenguplaan on õpilase ja õpetaja vabatahtlik kokkulepe ja on suunatud õpetaja konsultatsioonija tulemuslikumaks ärakasutamiseks.

9.5 Suhtluspädevuse kujundamine

Suhtluspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides klassiruumides ja õppetundides on võimalik kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni. Õpetajad suunavad õpilasi neid järjekindlat kasutama.
- Eraldi tähelepanu pööratakse õpilaste esinemisalase pädevuse kujunemisele. Järgitakse kahte peamist printsiipi: esinemine klassi ees on õpilasele vabatahtlik ja õpilane peab saama enne esinemist õpetajapoolset juhendamist ning peale esinemist personaalset tagasisidet. See, kas õpilased on valmis vabatahtlikult klassi ees esinema, sõltub eelkõige sellest, millise vaimse ja sotsiaalse õppekeskkonna õpetaja on suutnud luua. Õpilasi ei tohi panna vastu nende tahtmist esinemissituatsiooni, vaid neid tuleb juhendada ja toetada nii, et nad on valmis ise esinema.

- Õpilastel kujundatakse oskused anda kaasõpilastele konstruktiivset kirjalikku ja suulist tagasisidet. Tagasiside andmine toimub õpetaja juhendamisel, mille käigus järgitakse konstruktiivse tagasiside andmise reegleid.

9.6 Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalase pädevuse kujundamine

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalase pädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides ainetes pööratakse tähelepanu matemaatiliste esitusviiside (näiteks diagrammid) kasutamisele oma aines. Eraldi pööravad kõik õpetajad tähelepanu oma aines ja õpilaste vanusest tulenevalt statistiliste andmetötluse erinevatele meetoditele.
- Kõikides ainetes pööratakse tähelepanu õppeaines sisemiste seoste nägemisele ja esiletoomisele. Selleks kasutavad õpetajad *mõistekaardi* meetodit.

9.7 Ettevõtlikkuspädevuse kujundamine

Ettevõtlikkuspädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Tundides kasutatakse kogemusõppel põhinevaid aktiivõppe meetodeid, mis võimaldavad simuleeritud olukordades ennast proovile panna ja õpitud teadmisi ja oskusi rakendada.
- Õppeprotsessis kavandatakse ühe aine piires, kui ka õppeainete vahelisi projektipõhiseid õppemeetodeid, kus õpilased peavad meeskonnana saavutama tulemused.
- Tunnivälised üritused kavandatakse projektipõhisena, kuhu kaastakse õpilased ning järgitakse kõiki projektijuhtimise reegleid.

9.8 . Digipädevuse kujundamine

Digipädevuse kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele

- Tundides kasutatakse regulaarselt IKT-vahendeid. IKT vahendeid kasutab klassis nii õpetaja kui õpilane.
- Õppeprotsessis kavandatakse õpetaja juhendamisel õpilaste iseseisvat tööd e-keskkonnas.
- Tunniväliseid üritusi kavandatakse digivahendite kasutamisega seotud erinevate ainevaldkondade projektide- ja konkursside läbiviimisega. Konkursside korraldatakse koolis.